

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Środowiska,
Rolnictwa i Zagospodarowania
Przestrzennego**

Warszawa, dnia 13 kwietnia 2010 r.

**Pan
Tomasz Nawrocki
Prezes
Agencji Nieruchomości Rolnych**

KSR-4100-05-01/2010
P/09/117

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli - Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego przeprowadziła w Agencji Nieruchomości Rolnych, zwaną dalej „Agencją” lub „ANR”, kontrolę w zakresie wykonania planów finansowych w 2009 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 26 marca 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

1. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planów finansowych Agencji Nieruchomości Rolnych i Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa w 2009 r.

Plany finansowe Agencji Nieruchomości Rolnych oraz Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (Zasobu WRSP) na 2009 r., określone w *ustawie budżetowej na rok 2009* z dnia 9 stycznia 2009 r.¹, zmienionej ustawą z dnia 17 lipca 2009 r. *o zmianie ustawy budżetowej na rok 2009*², zakładały odpowiednio: przychody ogółem w kwotach 146.600 tys. zł i 2.457.000 tys. zł oraz koszty ogółem w kwotach 152.600 tys. zł i 2.113.400 tys. zł.

¹ Dz. U. Nr 10, poz. 58.

² Dz. U. Nr 128, poz. 1057.

Zrealizowane w 2009 r. przychody Agencji wyniosły 145.350 tys. zł i były niższe o 1.250 tys. zł (tj. o 0,8%) od planu. Głównym powodem niepełnej realizacji przychodów było wykonanie niższych od planowanych przychodów z najmu oraz ze sprzedaży mienia własnego ANR. Pobrane z Zasobu WRSP środki na koszty funkcjonowania Agencji wyniosły 139.600 tys. zł i ich kwota była zgodna z zaplanowaną w ustawie budżetowej. Przychody Agencji w 2009 r. były wyższe o 6,7% od zrealizowanych w 2008 r.

Zrealizowane w 2009 r. przychody Zasobu WRSP wyniosły 2.432.757 tys. zł i były niższe o 24.243 tys. zł (tj. o 1%) od planu. Powodem niezrealizowania przychodów było m.in. uzyskanie niższych od zaplanowanych przychodów z odpłatnego korzystania z mienia Zasobu WRSP - w związku z niższą niż zakładano ceną pszenicy przyjętą do naliczania czynszu dzierżawnego. Zrealizowane w 2009 r. przychody Zasobu WRSP były wyższe o 11% od wykonania w 2008 r.

Na koniec 2009 r. łączny stan należności: Agencji i Zasobu WRSP wyniósł 1.661.822 tys. zł i w stosunku do stanu należności na koniec 2008 r. był wyższy o 193.614 tys. zł (tj. o 13,2%). Zaległe należności na koniec 2009 r. wyniosły 1.116.056 tys. zł i w porównaniu do 2008 r. były niższe o 106.718 tys. zł (tj. o 8,7%). Główną pozycją tych należności były niespłacone w latach poprzednich zaległości z tytułu umów dzierżawy i sprzedaży mienia (887.227 tys. zł) oraz wieczystego użytkowania nieruchomości (132.997 tys. zł). Zdaniem NIK, na zmniejszenie stanu zaległych należności, oprócz prowadzonych przez Agencję działań windykacyjnych, miały również wpływ podjęte w 2009 r. decyzje w sprawie odroczenia terminów płatności (16.853 tys. zł), rozłożenia płatności na raty (10.554 tys. zł) oraz umorzenia należności (14.726 tys. zł).

Koszty poniesione przez Agencję w 2009 r. wyniosły 138.580 tys. zł i były niższe o 14.020 tys. zł (tj. o 9,2%) od planu oraz wyższe o 9,6% od wykonania w 2008 r. Przyczyną niepełnej realizacji planowanych kosztów były m.in. niższe koszty wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, koszty usług obcych oraz odpisy amortyzacyjne.

Poniesione w 2009 r. koszty ogółem Zasobu WRSP wyniosły 2.172.571 tys. zł i były wyższe o 59.171 tys. zł (tj. o 2,7%) od planu oraz niższe o 5,9% od wykonania w 2008 r. Zasadniczym tego powodem były wyższe o 162.487 tys. zł (tj. o 29,9%) od planowanych koszty z tytułu nadwyżki wpływów nad wydatkami, które podlegają przekazaniu do budżetu państwa. Koszty zasilenia Funduszu Rekompensacyjnego wyniosły 558.101 tys. zł, przy czym rozliczenie roczne tego zobowiązania - zgodnie z art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. *o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej*³ - nastąpi po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego Zasobu WRSP. Niższe o 9.417 tys. zł (tj. o 1,2%) od zaplanowanych były koszty gospodarowania mieniem Zasobu WRSP.

³ Dz. U. Nr 169, poz. 1418 ze zm.

W 2009 r. Agencja osiągnęła dodatni wynik finansowy w kwocie 6.769 tys. zł, zamiast planowanej straty w wysokości 6.000 tys. zł. Skutkiem tego było zwiększenie stanu środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych Agencji do kwoty 106.884,1 tys. zł na koniec 2009 r., tj. o 11.528,6 tys. zł (o 12,1%) w porównaniu do 2008 r.

Stan funduszu rezerwowego Agencji na koniec 2009 r. zwiększył się o 9.842,9 tys. zł (tj. o 16%) do kwoty 71.243,4 tys. zł. Związane to było z przeznaczeniem przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zysku netto Agencji za 2008 r. w kwocie 9.837,5 tys. zł na fundusz rezerwowi Agencji.

Łączny stan zobowiązań Agencji i Zasobu WRSP na koniec 2009 r. wyniósł 952.846 tys. zł i był niższy o 356.839 tys. zł (tj. o 27,2%) w porównaniu do 2008 r. Zobowiązania wymagalne na koniec 2009 r. wyniosły 5 tys. zł i dotyczyły podatku rolnego oraz leśnego, niezapłaconego w 2009 r. przez byłego dzierżawcę gruntów Zasobu WRSP. Kwota powyższego zobowiązania została uregulowana przez Agencję w lutym 2010 r., a od byłego dzierżawcy ma być dochodzona w postępowaniu sądowym.

W 2009 r. Agencja nie udzielała poręczeń i gwarancji kredytowych obciążających mienie Zasobu WRSP. Na koniec grudnia 2009 r. czynnymi poręczeniami i gwarancjami, objęte były 2 podmioty na łączną kwotę 345 tys. zł⁴. Nie przekroczono planowanego limitu poręczeń i gwarancji w wysokości 30.000 tys. zł. Należności z tytułu zrealizowanych poręczeń i gwarancji kredytowych na koniec 2009 r. wynosiły 1.025 tys. zł i są dochodzone przez Agencję w postępowaniach egzekucyjnych i ugodowych.

W 2009 r. Agencja udzieliła dwóch pożyczek w łącznej kwocie 5.000 tys. zł. Pożyczki te zostały spłacone. Z tytułu udzielonych pożyczek, w 2009 r. spłacono łącznie 4.250,1 tys. zł (kwoty główne). Stan należności na koniec 2009 r. z tytułu kwot głównych udzielonych pożyczek wynosił 6.439,5 tys. zł, w tym należności przeterminowane 4.215,7 tys. zł. Należności te dochodzone są w postępowaniach ugodowych i egzekucyjnych.

W 2009 r. przeciętne zatrudnienie w ANR (w przeliczeniu na pełne etaty) wyniosło 938 etatów (wzrost o 2% w porównaniu do 2008 r.) i nie przekraczało planowanej wielkości (960). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie przypadające na etat wyniosło 7.701 zł i było wyższe o 9,4% w porównaniu do 2008 r. Koszty wynagrodzeń ogółem zostały zrealizowane w kwocie 89.786 tys. zł, tj. w 98,2% i były wyższe o 11,3% od wynagrodzeń ogółem w 2008 r. Wynagrodzenia osób kierujących ANR w 2009 r. były zgodne z uregulowaniami zawartymi w art. 8 pkt 5 lit. a ustawy z dnia 3 marca 2000 r. *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*⁵. Zatrudnienie w jednostkach gospodarczych Zasobu (jgZ) - w przeliczeniu na pełne etaty - w 2009 r. wyniosło 1.311 osób (było wyższe

⁴ Poręczenia zostały udzielone w 1996 r. i 1998 r. z terminem obowiązywania do dnia 31 marca 2012 r.

⁵ Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm.

o 0,8%, w porównaniu do stanu na koniec 2008 r.) i nie przekroczyło planowanego zatrudnienia w jgZ (1.400).

Kontrola stwierdziła, że w 2009 r. Agencja poniosła dodatkowe koszty w związku z niezgodnym z prawem rozwiązaniem umowy o pracę, zawartej na czas nieokreślony. Pracownikowi jednego z Oddziałów Terenowych ANR wypowiedziano umowę o pracę bez powiadomienia o tym fakcie zakładowej organizacji związkowej, co stanowi naruszenie art. 38 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. *Kodeks Pracy*⁶. W wyniku zawartej ugody sądowej Agencja została zobowiązana do zapłacenia, na rzecz zwolnionego pracownika, odszkodowania w kwocie 37,7 tys. zł.

2. Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie skuteczność funkcjonowania procedur kontroli finansowej, poprawność dowodów i zapisów księgowych oraz zgodność i wiarygodność ksiąg rachunkowych w Agencji Nieruchomości Rolnych.

Ewidencja finansowo-księgowa w Biurze Prezesa ANR prowadzona była w systemie rachunkowości komputerowej. Stosowany system rachunkowości spełniał wymogi określone w ustawie z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości*⁷.

W wyniku badania poprawności sporządzania i ewidencji dokumentów księgowych, przeprowadzonego metodą monetarną (MUS)⁸ na próbie 125 dowodów księgowych o łącznej wartości 9.216 tys. zł, nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Najwyższa Izba Kontroli opiniuje bez zastrzeżeń sporządzone przez ANR kwartalne sprawozdania budżetowe za 2009 r.: Rb-N o stanie należności i Rb-Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji.

Kontrola wykazała, że sporządzane przez ANR kwartalne sprawozdania budżetowe Rb-N i Rb-Z, według stanu na dzień 31 grudnia 2009 r., odzwierciedlają prawdziwy i rzetelny stan należności i zobowiązań na koniec 2009 r. Sprawozdania były przesłane do GUS w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 26 czerwca 2006 r. *w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych*⁹.

4. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie zorganizowanie, przeprowadzenie i rozliczenie inwentaryzacji w 2009 r.

W Agencji przestrzegano ustalonych terminów i częstotliwości inwentaryzacji¹⁰. W 2009 r. przeprowadzono, drogą spisu z natury, inwentaryzację następujących składników majątkowych: środki transportu i wyposażenie, sprzęt komputerowy, telefony komórkowe,

⁶ Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

⁸ MUS (ang. Monetary Unit Sampling) - dobór próby na podstawie metody monetarnej.

⁹ Dz. U. Nr 113, poz. 770.

¹⁰ Określonych w art. 26 ustawy z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości*.

pozostałe środki trwałe. Spisano łącznie 1198 pozycji na 56 arkuszach. W wyniku porównania spisu z natury z ewidencją księgową stwierdzono 134 pozycji niedoborów oraz 85 pozycji nadwyżek. Stwierdzone różnice inwentaryzacyjne zostały wyjaśnione i rozliczone, zgodnie z art. 27 ust. 2 ww. ustawy o rachunkowości.

5. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie nadzór nad wykonywaniem zadań Agencji, sprawowany przez kontrolę wewnętrzną oraz audyt wewnętrzny.

Nadzór nad wykonywaniem zadań Agencji sprawowany był przez wyznaczone do tego celu komórki organizacyjne kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego. Komórki te działały zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa ANR procedurami oraz okresowymi planami kontroli. Wyniki działań ww. komórek były wykorzystane przez kierownictwo Agencji.

Zespół Kontroli Wewnętrznej przeprowadził w 2009 r. łącznie 55 kontroli, w tym 28 planowych i 27 doraźnych. Tematy kontroli planowych dotyczyły: stanu przygotowania do zagospodarowania gruntów Zasobu WRSP, realizacji umów nieodpłatnego przekazania nieruchomości jednostkom samorządowym, skuteczności nadzoru właścicielskiego nad wydzierżawionym mieniem, przygotowania procedur przetargowych i skuteczności przetargów. Kontrole doraźne dotyczyły m.in. świadczenia pracy na rzecz Agencji przez byłych pracowników oraz funkcjonowania Oddziałów Terenowych/Filii ANR, jednoosobowych spółek Skarbu Państwa ze 100% udziałem Agencji, a także stadnin koni.

Przeprowadzono również postępowania wyjaśniające w stosunku do 288 skarg, wniosków i pism, które wpłynęły do ANR w 2009 r.

Zespół Audytu Wewnętrznego zrealizował 5 zaplanowanych zadań, które dotyczyły: udzielania przez ANR bezzwrotnej pomocy finansowej, obsługi wielooddziałowych kontroli zewnętrznych, wykorzystania środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, zarządzania IT i polityki bezpieczeństwa oraz procesów typowania, przygotowania i ogłaszania informacji o sprzedaży nieruchomości. Kierownictwo Agencji podjęło działania w celu realizacji wniosków wynikających z ustaleń poszczególnych zadań audytowych.

6. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację wniosków pokontrolnych NIK, dotyczących wykonania planów finansowych Agencji w 2008 r.

Kontrola stwierdziła, że wnioski pokontrolne NIK dotyczące wykonania planów finansowych Agencji w 2008 r. zostały zrealizowane.

Ponadto w 2009 r. ANR odzyskała środki w kwocie 36,2 tys. zł nienależnie pobrane przez byłego Prezesa ANR tytułem świadczenia odszkodowawczego, co było przedmiotem wniosku NIK po kontroli wykonania planu finansowego Agencji w 2006 r. Agencja podjęła również działania mające na celu odzyskanie od I Urzędu Skarbowego w Warszawie zaliczki

przekazanej na podatek dochodowy od ww. nienależnego świadczenia odszkodowawczego, w kwocie 19,2 tys. zł.

Przedstawiając Panu Prezesowi powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Przestrzeganie trybu wypowiedzania stosunku pracy, określonego w *Kodeksie pracy*.

Najwyższa Izba Kontroli - Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Prezesa o przedstawienie, w terminie 14 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosku lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Prezesowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosku zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji Najwyższej Izby Kontroli.